

درد و ادب به تمامی دبیران و مدرسان گرامی و دانش آموزان دوست‌داشتنی و سخت‌کوش سراسر ایران پهناور با توجه به تغییرات صورت گرفته در شرایط برگزاری کنکور سراسری و تأثیر سوابق تحصیلی در ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، بر آن شدیم تا منبعی مطمئن برای یادگیری، آموزش اثربخش، سنجش و ارزیابی هدفمند و مؤثر دروس را برای شما دانش‌آموز عزیز فراهم کنیم و مسیر شما را جهت کسب **نمره عالی (۲۰)** در آزمون‌های نهایی، هموارسازیم.

درباره کتاب

مجموعه کتاب‌های سیگنال ۲۰ خط سفید برای تمام دروس پایه دهم در ۳ رشته تحصیلی ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی برای شما عزیزان تألیف و تحریر شده که شامل ۴ بخش اصلی است:

۱. آموزش (درس‌نامه کاملاً کاربردی)

محتوای تألیفی درس‌نامه‌ها شامل تمام مطالب آموزشی مهم، کاربردی، مفاهیم اساسی و نکات کلیدی کتاب درسی است که موجب تسهیل فرآیند یادگیری می‌شود و امکان مرورهای سریع و مانا، همچنین جمع‌بندی‌های دوره‌ای را در طول سال تحصیلی برای شما فراهم می‌سازد.

۲. سنجش (سؤالات امتحانات احتمالی)

به‌منظور بالا بردن سطح توانایی و مهارت دانش آموزان پایه دهم برای پاسخگویی کامل و درست به پرسش‌های آزمون‌های گوناگون و تقویت یادگیری، سؤالاتی در تیپ و قالب‌های متنوع تألیفی-احتمالی گردآوری و تألیف گردیده است؛ که با تمرین و تکرار مداوم این سؤالات، امکان شناخت نقاط قوت و ضعف دانش‌آموزان در درس‌های مختلف فراهم می‌شود.

۳. نمونه سؤال امتحان (امتحانات ۲۰ نمره‌ای نوبت اول و دوم)

علاوه بر مجموعه سؤالات طبقه‌بندی‌شده، ۳ نمونه آزمون تألیفی-احتمالی نوبت اول (دی‌ماه)، ۳ نمونه آزمون تألیفی-احتمالی نوبت دوم (خردادماه)، آزمون شبه نهایی کشوری (از سوی وزارت آموزش و پرورش) و آزمون نهایی خرداد ۱۴۰۳، جهت بررسی و ارزیابی میزان یادگیری و ارتقاء هرچه بیشتر توانمندی دانش‌آموزان عزیز و کسب نتیجه عالی، فراهم شده است.

۴. پاسخنامه تشریحی آموزشی

جهت تقویت یادگیری و کاهش حداکثری خطاها و اشتباهات احتمالی دانش‌آموزان، پاسخنامه کاملاً تشریحی و آموزشی سؤالات در پایان کتاب آمده است.

سیگنال بگیر تا بیست برو!

فهرست

بارم‌بندی

شماره درس	نوبت اول	نوبت پایانی
۱	۲-۱	۲
۲	۳-۱	
۳	۳-۱	۱
۴	۵-۱	
۵	۵-۱	۱/۵
۶	۴-۱	
۷	۴-۱	۱/۵
۸	۴-۱	
۹	-	۲
۱۰	-	۲
۱۱	-	۲
۱۲	-	۲
۱۳	-	۱/۵
۱۴	-	۱/۵
۱۵	-	۱/۵
۱۶	-	۱/۵
جمع	۲۰	۲۰

درس‌نامه	سوال	پاسخنامه تشریحی
درس اول	۳	۹۴
درس دوم	۷	۹۶
درس سوم	۱۱	۹۸
درس چهارم	۱۴	۹۹
درس پنجم	۱۹	۱۰۲
درس ششم	۲۳	۱۰۴
درس هفتم	۲۸	۱۰۷
درس هشتم	۳۲	۱۰۹
درس نهم	۴۳	۱۱۱
درس دهم	۴۸	۱۱۳
درس یازدهم	۵۳	۱۱۶
درس دوازدهم	۶۰	۱۱۹
درس سیزدهم	۶۴	۱۲۲
درس چهاردهم	۶۹	۱۲۵
درس پانزدهم	۷۴	۱۲۷
درس شانزدهم	۷۸	۱۲۹

سوال	پاسخنامه امتحان
۳۷	امتحان شماره ۱ (نوبت اول - احتمالی) ۱۳۲
۳۹	امتحان شماره ۲ (نوبت اول - احتمالی) ۱۳۳
۴۱	امتحان شماره ۳ (نوبت اول - احتمالی) ۱۳۴
۸۴	امتحان شماره ۴ (نوبت دوم - احتمالی) ۱۳۵
۸۶	امتحان شماره ۵ (نوبت دوم - احتمالی) ۱۳۶
۸۸	امتحان شماره ۶ (نوبت دوم - احتمالی) ۱۳۷
۹۰	امتحان شبه‌نهایی (تألیفی - احتمالی) ۱۳۸
۹۲	امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ ۱۳۹

درس نامه

فصل اول

تاریخ شناسی؛ کاوش گذشته

تاریخ، مطالعه و کاوش گذشته برای شناخت حال است. مورخان با طرح پرسش، گردآوری اطلاعات و جست‌وجوی شواهد و مدارک، زندگی مردمان و جوامع پیشین را بازسازی می‌کنند. پژوهش در رویدادها و تحولات تاریخی، انسان‌ها و جوامعی را که اندیشه و تجربه آنان در شکل دادن به زندگی ما نقش داشته را به ما می‌شناساند و موجب می‌شود از سرانجام کارها و سرنوشت آنان عبرت بگیریم. علاوه بر آن، مطالعه و تحلیل تاریخ به ما کمک می‌کند که هویت و جایگاه خود را به عنوان ایرانی و مسلمان در جهان امروزی، بهتر و دقیق‌تر درک کنیم.

درس یکم: تاریخ و تاریخ نگاری

تاریخ چیست؟

معانی واژه تاریخ

- مجموعه حوادث و رویدادها برای یک فرد یا یک جامعه (تاریخ ایران)
- علم و روش‌های علمی: مطالعه و تحلیل رویدادهای گذشته بر اساس شواهد و مدارک (تاریخ روابط اقتصادی ایران و هند در دوران اشکانیان)
- تقویم سالانه (روز، ماه و سال)
- ویژگی‌های رویدادهای تاریخی
 - الف) دور از دسترس - غیرقابل مشاهده و درک مستقیم ← شناخت رویدادها با استفاده از شواهد و مدارک
 - ب) تکرارناپذیر - غیرقابل تجربه
 - پ) نامستقل - دارای رابطه علت و معلولی

انسان در تاریخ نقشی اساسی دارد چون؛ عملکرد متقابل فردی و جمعی انسان‌ها باعث تحولات تاریخی و ایجاد تمدن می‌شود.

علم تاریخ: علمی است که

مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جوامع در گذشته بررسی و تحلیل علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان

هدف علم تاریخ

شناخت و آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته (شامل جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری)

تاریخ نگاری و روش‌های پژوهش در تاریخ

پیشینه تاریخ نگاری: اختراع خط (حدود پنج هزار سال پیش) ← توجه انسان به ثبت رویدادها

قدیمی‌ترین متن تاریخی تکه‌ای از سنگ نوشته با

خط: کهن مصری
 قدمت: بیش از چهار هزار سال
 مطالب: نام تعدادی فرعون و حوادث دوران آنان

تاریخ نگاری در ایران باستان

سنگ‌نوشته: مخصوصاً از دوره هخامنشیان و ساسانیان
 سال نامه‌های دولتی: شامل اخبار و رویدادهای مهم
 خدای نامه: در زمان ساسانیان

آغاز تاریخ نگاری

از قرن پنجم پیش از میلاد - در یونان باستان
 با ظهور مورخی به نام هرودت (لقب: پدر تاریخ)
 ویژگی کتاب تاریخ هرودت: کهن‌ترین و کامل‌ترین اثر تاریخی از دوره باستان (بخش عمده مطالب: شرح جنگ‌های یونان و ایران)

* رواج و رونق ادبیات و فلسفه ← تأثیر در شکوفایی علم تاریخ در یونان باستان
 * در دوران اسلامی: تألیف کتاب‌های تاریخی توسط مورخان مسلمان مثل طبری، بیهقی و ...

ویژگی تاریخ نگاری تا قرن ۱۹ میلادی

بیان حوادث سیاسی - نظامی و شرح حال فرمانروایان
 عدم توجه به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی
 اهمیت نداشتن مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

✓ واقعه نویسی: منشی در خدمت شاهان و همراهی آنان در مسافرت‌ها و جنگ‌ها
 ✓ مورخان درباری: دسترسی به اسناد و مدارک دولتی و استفاده از آن در ثبت رویدادها

تحولات علمی و فکری در دوره رنسانس (قرن ۱۶ تا ۱۸ م) در اروپا

ایجاد شیوه نوین در تاریخ نگاری بر اساس استناد به اسناد و مدارک معتبر
 ایجاد شیوه نوین در تاریخ نگاری بر اساس استناد به اسناد و مدارک معتبر

سنجش دقیق منابع
 دوری از داستان پردازی

ویژگی‌های تاریخ نگاری نوین

۱- شرح زندگی و اقدامات فرمانرویان و امور سیاسی و نظامی + بررسی تمام جنبه‌های زندگی مردم و جوامع در گذشته (فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، هنری و...)
 ۲- ثبت رویدادهای گذشته + بررسی زمینه‌ها، علل، آثار و نتایج حوادث تاریخی (مثال: سقوط ساسانیان)
 ۳- استفاده از یافته‌های علوم دیگر مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبان‌شناسی، گاه‌شماری و...

مراحل پژوهش در تاریخ

۱- انتخاب موضوع

معیارهای انتخاب موضوع
 تازه باشد و تکراری نباشد.
 حرف و نظر جدیدی ارائه دهد.
 دارای اثر و فایده باشد.
 منابع و اطلاعات کافی در مورد آن وجود داشته باشد.

۲- تدوین پرسش‌های تحقیقی:

پرسش‌هایی که هدف پژوهش را مشخص می‌کند و مانع بیراهه رفتن پژوهشگر می‌شود. بیشتر درباره زمینه‌ها، علت، آثار و نتایج رویدادها یا نقش افراد و گروه‌هاست.

۳- شناسایی منابع:

شناسایی منابع و اسناد اطمینان از اصالت سند و جعلی نبودن آن ارزیابی اعتبار، دقت و صحت آن

۴- گردآوری و تنظیم اطلاعات:

از منابع و اسناد تاریخی

۵- تحلیل و تفسیر اطلاعات:

کار مورخ شبیه کارآگاهان پلیس ← به دنبال شواهد و مدارک برای بازسازی گذشته و تفسیر آن کارآگاه: به دنبال اثر انگشت و شیء به جامانده برای بازسازی صحنه جرم مورخ: به دنبال اسناد و مدارک درباره زندگی مردم در گذشته برای بازسازی وقایع گذشته

۶- گزارش یافته‌های پژوهش:

ارائه تحقیق در قالب گزارش علمی

منابع پژوهش علمی در تاریخ

انواع منابع پژوهش‌های علمی از نظر اهمیت و اعتبار

الف: منابع اصلی (دست اول)

ب: منابع فرعی (دست دوم)

الف: منابع اصلی (دست اول)

همه آثار به جا مانده در زمان وقوع حادثه یا نزدیک به آن

آثار مکتوب: نویسنده ناظر رویداد بوده یا از ناظران شنیده آثار تاریخی: شامل بنا، ابزار، اشیا، سنگ نگاره، سنگ نوشته، سکه و ...

ب: منابع فرعی (دست دوم)

منابع، تحقیقات و آثاری که پس از وقوع رویدادها و با استفاده از منابع دست اول پدید آمده

فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ

الف - منبع شناخت و تفکر

کاوش در گذشته ← تجربیات مردمان گذشته ← تقویت قدرت شناخت و تفکر جستجوی شواهد و مدارک ← تفسیر علت‌ها و آثار و نتایج ← افزایش مهارت اندیشه‌ورزی

ب - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

آثار و نتایج رویدادهای تاریخی، گذشته و حال و آینده را به هم پیوند می‌دهد. (تأثیرات انقلاب‌های معاصر و شخصیت‌های مهم تاریخی در عصر خود و نسل‌های بعد)

با مطالعه تاریخ ← آگاهی از شرایط و وضعیت جوامع بشری، چگونگی پیشرفت، ترسیم آینده

پ - تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی

آگاهی افراد نسبت به گذشته مشترک ← خودآگاهی و یگانگی بیشتر ← احساس علاقه و دلبستگی خاص به سرزمین و گذشته خود شناخت گذشته، باعث درک درست از هویت خود ← دفاع از موجودیت و هویت خود حفظ و نگهداری میراث فرهنگی به عنوان بخشی از هویت و شناسنامه ملی

سوالات امتحانی و احتمالی درس اول

درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.

- ۱- تدوین «خداپنامه‌ها» (خداپنامه‌ها) در زمان اشکانیان دلالت بر علاقه ایرانیان به ثبت و نگارش اخبار و رویدادهای مهم دارد. درست نادرست
- ۲- از دوره مادها و هخامنشیان، سنگ‌نوشته‌هایی باقی مانده است که نشان از توجه ایرانیان به ثبت و ضبط وقایع تاریخی دارد. درست نادرست
- ۳- مورخان در تاریخ‌نگاری نوین، توجه چندانی به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی نداشتند. درست نادرست
- ۴- در مرحله گردآوری و تنظیم اطلاعات، پژوهشگر باید از اصالت سند و جعلی نبودن آن مطمئن شود. درست نادرست
- ۵- مورخان در مرحله تحلیل و تفسیر اطلاعات، نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی هستند. درست نادرست

کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ دو مورد اضافی است.)

۱- مصر	۶- در کدام کشور باستانی نخستین بار، تاریخ‌نگاری به مفهوم کامل آن با ظهور هرودوت از مورخان بزرگ شروع شد؟ (کنکور ۹۸)
۲- یونان	۷- قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، سنگ‌نوشته‌ای به خط کهن (تقریباً ۴ هزار سال قدمت) مربوط به کدام تمدن باستانی است؟
۳- روم	
۴- ایران	

جاهای خالی را با کلمات داده شده کامل کنید.

(تمدن، رنسانس، تفکر و شناخت، اسلامی)

- ۸- پیامد کنش‌های فردی و جمعی انسان‌ها، است.
- ۹- بیشتر مورخان دوران به تنظیم، ثبت و نگارش وقایع می‌پرداختند و توجه چندانی به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی نداشتند.
- ۱۰- به دنبال تحولات فکری و علمی در دوره در اروپا، علم تاریخ متحول شد.
- ۱۱- قرآن مطالعه و سرگذشت اقوام گذشته را به عنوان یک منبع معتبر برای کسب معرفی می‌کند.

گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۱۲- واژه تاریخ در عنوان «تاریخ روابط اقتصادی ایران و هند در دوران هخامنشیان» به چه معنایی به کار رفته است؟
۱. علم تاریخ ۲. رویدادهای گذشته ۳. تعیین زمان ۴. گزارش و روایت
- ۱۳- منظور از واژه تاریخ در عنوان «تاریخ ایران» چیست؟
۱. مجموعه حوادثی که در زمان گذشته بر سر مردم ایران آمده ۲. تعیین روز و ماه و سال در ایران
۳. مطالعه و تحلیل رویدادهای گذشته تاریخ ایران با روش علمی تاریخ ۴. گزارش رویدادهای تاریخی ایران، به ترتیب زمان وقوع آنها
- ۱۴- کدام گزینه بیانگر قدیمی‌ترین متن تاریخی کشف شده تاکنون است؟
۱. تاریخ هرودت ۲. سنگ‌نوشته بیستون در کرمانشاه
۳. سنگ‌نوشته‌های به خط کهن مصری ۴. سنگ‌نوشته طاق بستان در کرمانشاه
- ۱۵- «تاریخ باستان مملو از جنگ و کشورگشایی است.» اشاره به کدام یک از معانی واژه تاریخ دارد؟
۱. حوادث تاریخی ۲. علم تاریخ ۳. تعیین زمان ۴. تقویم سالانه
- ۱۶- در مطالعه پدیده‌های تاریخی از کدام روش استفاده می‌شود؟
۱. تکرار تجربه ۲. تجربه حسی (شواهد و مدارک) ۳. تجربه عقلی (علت و معلولی) ۴. مشاهده مستقیم
- ۱۷- کدام روش مطالعه در تاریخ با استفاده از اخبار و آثار صورت می‌گیرد؟
۱. تجربه حسی ۲. مشاهده غیر مستقیم ۳. مشاهده مستقیم ۴. مطالعه مستقیم
- ۱۸- ویژگی تاریخننگاری نوین:
۱. بی‌توجهی به زندگی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مردم ۲. تأکید بر تمام جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته
۳. بی‌توجهی به تحلیل زمینه‌ها و نتایج رویدادهای تاریخی ۴. تأکید بر شرح زندگی فرمانروایان و امور سیاسی و نظامی
- ۱۹- کدام گزینه جزء منابع دست دوم به شمار می‌آید؟
۱. تاریخ طبری ۲. کتیبه بیستون ۳. تاریخ هرودت ۴. تاریخ ایران باستان از پیرنیا

به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

- ۲۰- از چه زمانی انسان‌ها به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش پرداختند؟
- ۲۱- موضوع قدیمی‌ترین متن تاریخی چیست؟ (پراهمیت)
- ۲۲- تدوین خدای نامه‌ها در عصر ساسانی دلالت بر چه موضوعی داشت؟ (پراهمیت)
- ۲۳- کهن‌ترین و کامل‌ترین اثر تاریخی به جامانده از عصر باستان، کتاب چه کسی است؟ موضوع آن چیست؟ (پراهمیت)
- ۲۴- کدام شواهد و مدارک، بیانگر علاقه ایرانیان به ثبت وقایع تاریخی در دروه ایران باستان بوده است؟
- ۲۵- رواج کدام علوم، بر شکوفایی علم تاریخ در یونان باستان تأثیر داشته است؟ (پراهمیت)
- ۲۶- در تاریخ‌نگاری نوین از یافته‌های کدام علوم و فنون مختلف استفاده می‌شود؟
- ۲۷- منابع پژوهش تاریخی، بر اساس چه معیاری به منابع اصلی و فرعی دسته‌بندی می‌شوند؟

اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی زیر را تعریف کنید.

- ۲۸- علم تاریخ :
- ۲۹- منابع اصلی :
- ۳۰- منابع دست دوم :
- ۳۱- هویت ملی :

تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی

- ۳۲- انسان در تاریخ چه نقشی دارد؟
- ۳۳- تاریخ چگونه علمی است؟
- ۳۴- قلمرو و هدف علم تاریخ چیست؟
- ۳۵- شیوه تاریخ نگاری در دوران اسلامی چگونه بود؟ (پراهمیت)
- ۳۶- شیوه نوین تاریخ‌نگاری، بر چه اساسی استوار بود؟ (پراهمیت)
- ۳۷- چرا یک پژوهش علمی نیازمند طرح پرسش یا پرسش‌هایی است؟ (پراهمیت)
- ۳۸- چرا تحلیل رویدادهای تاریخی کار دشواری است؟
- ۳۹- چرا طاق بستان، منشور کورش و سکه اشکانی، منبع دست اول برای دوره خود هستند؟ (فعالیت ۶)
- ۴۰- مطالعه تاریخ چگونه باعث شناخت و تفکر می‌شود؟
- ۴۱- از نظر شهید مطهری قرآن چگونه می‌تواند منبع شناخت و تفکر باشد؟
- ۴۲- چگونه مطالعه تاریخ می‌تواند برای درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده، مفید باشد؟
- ۴۳- تأثیر تاریخ را بر میهن دوستی و تقویت هویت ملی توضیح دهید.
- ۴۴- کدام عوامل نقش زیادی در حفظ موجودیت و هویت ایرانیان داشته است؟ (دو مورد)

مقایسه پدیده‌های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت‌ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت‌ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...)

- ۴۵- مورخ چه تفاوتی با وقایع‌نویس دارد؟
- ۴۶- تاریخ‌نگاری نوین را با وقایع‌نگاری مقایسه نمایید.
- ۴۷- وجه تشابه و تفاوت کار مورخان و کار کارآگاهان پلیس چیست؟
- ۴۸- منابع دست اول یا اصلی چه تفاوتی با منابع دست دوم یا فرعی دارند؟ مثال بزنید.

توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی

- ۴۹- معانی و مفاهیم گوناگون واژه تاریخ را بیان کنید و برای هر کدام مثالی بیاورید.
- ۵۰- مشخص کنید واژه تاریخ در جمله‌های زیر چه معنایی دارد. (فعالیت ۱)
- الف) تاریخ را باید به شیوه علمی و روشمند نوشت.
- ب) هنوز تاریخ برگزاری انتخابات شورای دانش‌آموزی مدرسه، تعیین نشده است.
- ج) تاریخ باستان پر از جنگ و کشورگشایی است.
- ۵۱- ویژگی‌های رویدادهای تاریخی را بنویسید.
- ۵۲- پیشینه و خاستگاه تاریخ‌نگاری را، با معرفی نمونه‌هایی از کهن‌ترین متون تاریخی، بیان کنید.
- ۵۳- پیشینه تاریخ‌نگاری در ایران باستان را بنویسید.
- ۵۴- مهم‌ترین آثار تاریخی مکتوب ساسانیان را فهرست نمایید.
- ۵۵- کتاب تاریخ هردوت، دارای چه ویژگی‌هایی است؟
- ۵۶- مراحل پژوهش در تاریخ را به ترتیب نام ببرید.
- ۵۷- معیارهای انتخاب موضوع در پژوهش‌های تاریخی چیست؟
- ۵۸- پرسش‌های یک پژوهش علمی، بیشتر درباره چه مباحثی است؟
- ۵۹- در مرحله شناسایی منابع، پژوهشگر باید به چه نکاتی توجه کند؟
- ۶۰- در کدام مرحله پژوهش تاریخی، کار مورخان شبیه کار کارآگاهان پلیس است؟ توضیح دهید.
- ۶۱- پژوهشگر نتایج و یافته‌های تحقیق خود را در چه قالب‌هایی ارائه می‌دهد؟
- ۶۲- منابع و مآخذ پژوهش تاریخ را شناسایی و دسته‌بندی نمایید.
- ۶۳- فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ را ذکر کنید.
- ۶۴- چند نمونه از منابع دست اول و دست دوم تاریخ ایران باستان را فهرست کنید. (فعالیت ۷)

ردیف	سوالات	نمره						
۱	<p>درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.</p> <p>الف) سنگ، اصلی ترین ماده‌ای بود که انسان‌های نخستین از آن برای ساختن ابزار استفاده کردند. ب) خدای نامه‌ها از مهم‌ترین نوشته‌های تاریخی دوره اشکانی به شمار می‌روند.</p> <p>درست ☐ نادرست ☐</p> <p>درست ☐ نادرست ☐</p>	۰/۵						
۲	<p>کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">الف) سیاستمدار و آزادی‌خواه در یونان</td> <td>۱- کنستانتین</td> </tr> <tr> <td>ب) ایجاد تغییرات در نظام حکومتی جمهوری رم</td> <td>۲- پریکلس</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۳- اکتاویان</td> </tr> </table>	الف) سیاستمدار و آزادی‌خواه در یونان	۱- کنستانتین	ب) ایجاد تغییرات در نظام حکومتی جمهوری رم	۲- پریکلس		۳- اکتاویان	۰/۵
الف) سیاستمدار و آزادی‌خواه در یونان	۱- کنستانتین							
ب) ایجاد تغییرات در نظام حکومتی جمهوری رم	۲- پریکلس							
	۳- اکتاویان							
۳	<p>جاهای خالی را با کلمات داده شده کامل کنید.</p> <p>(مجلس سنا، اشراف، مجلس عوام، شاهان)</p> <p>الف) اشراف به واسطه در اداره امور جمهوری رم مشارکت می‌کردند. ب) در نتیجه دریانوردی اداره یونان باستان را به دست آوردند.</p>	۰/۵						
۴	<p>گزینه درست را انتخاب کنید.</p> <p>الف) مؤلف کتاب تاریخ (۱) ایران و جهان باستان برای تألیف درس ایلام، به کدام منبع دست اول استناد کرده است؟ ☐ ۱. سنگ‌نوشته‌های پاسارگاد ☐ ۲. سنگ‌نوشته بیستون ☐ ۳. آجرنوشته معبد چغازنبیل ☐ ۴. سنگ‌نوشته شاپور یکم ب) در شیوه تاریخ سنتی، مورخ برای نگارش، کدام روش تاریخی را مبنای کار خود قرار می‌دهد؟ ☐ ۱. شرح زندگی مردم و تکاپوی آنان در شهرهای مختلف ☐ ۲. شرح حال سیاستمداران و همه جانبه نگریستن به گذشته‌ها ☐ ۳. نوشتن تاریخ‌های محلی و شرح حال فرمانروایان و امرای محلی ☐ ۴. ارائه اطلاعات درباره فرمانروا، شرح جنگ‌ها و روابط سیاسی با دیگر دولت‌ها</p>	۰/۵						
۵	<p>به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.</p> <p>الف) چرا روش مطالعه در تاریخ، مشاهده غیر مستقیم است؟ ب) کدام دوره از تاریخ ایران بیشتر متکی به اسناد باستان شناسی است؟</p>	۱						
۶	<p>اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی زیر را تعریف کنید.</p> <p>الف) آثار باستانی: ب) دولت شهر:</p>	۱/۵						
۷	<p>تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی</p> <p>۷- باستان شناسان با بررسی آرامگاه‌ها و گورستان‌ها به چه اطلاعاتی درباره گذشتگان دست می‌یابند؟ (دو مورد) ۸- اساس تاریخ نگاری نوین بر چه پایه‌هایی استوار بود؟ ۹- علل رونق علوم ریاضی و هندسه در مصر باستان چه بود؟ ۱۰- نحوه اداره دولت مصر توسط فراعنه را بیان نمایید. ۱۱- برهمین‌ها در تمدن هند باستان چه وظایفی داشتند؟ ۱۲- تأثیر اندیشه و تعلیمات کنفوسیوس بر نظام سیاسی و اجتماعی چین را بنویسید.</p>	۱ ۰/۵ ۱ ۱ ۱ ۱						

ردیف	سوالات	نمره						
	۱۳- پیامد انتخاب بیزانسیسم به پایتختی از سوی کنستانتین چه بود؟ ۱۴- به دنبال تغییرات حکومتی او کتاویان، چه تحولی در اداره کشور روم ایجاد شد؟ ۱۵- توجه ایرانیان باستان به سنت شفاهی، چه پیامدی در تاریخ‌نگاری این دوره به دنبال داشت؟ ۱۶- موقعیت جغرافیایی ایران باستان چه تأثیری بر وضعیت این کشور داشت؟ ۱۷- همسایگی با دولت‌های بین‌النهرین چه تأثیری بر وضعیت اقوام ایلامی داشت؟	۰/۵ ۱ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۵						
۷	مقایسه پدیده‌های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت‌ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت‌ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...) ۱۸- گاه‌شماری اوستایی و مصری را با هم مقایسه نمایید. (۴ مورد) ۱۹- وضعیت زنان در یونان باستان و ایلام را با یکدیگر مقایسه نمایید.	۱ ۱/۵						
۸	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی ۲۰- عوامل جغرافیایی بر کدام رویدادهای تاریخی می‌تواند تأثیر گذار باشد؟ (چهار مورد) ۲۱- مهم‌ترین منابع نوشتاری ایرانی در دوره هخامنشیان را فهرست نمایید؟ (دومورد)	۱ ۰/۵						
۹	اظهار نظر و قضاوت ۲۲- الف) به نظر شما، مورخ با بررسی نمودار خط زمان زیر، دربارهٔ قرن دوم ق.م. چه آگاهی تاریخی می‌تواند به دست آورد؟ <table border="1" data-bbox="403 1003 1174 1131"> <tr> <td>سلسله هان (۲۲۰م-۲۰۶ق.م)</td> <td>سلسله چو</td> <td>سلسله شانگ</td> </tr> <tr> <td>رسمیت یافتن آیین کنفوسیوس</td> <td>تأسیس نخستین امپراتوری</td> <td></td> </tr> </table> ۲۳- شما به عنوان پژوهشگر تاریخ برای نوشتن مقاله «جایگاه نظامی ساتراپ نشین‌های غربی در ارتش هخامنشی» به کدام یک از منابع اصلی نوشتاری، ارجاع می‌دهید؟	سلسله هان (۲۲۰م-۲۰۶ق.م)	سلسله چو	سلسله شانگ	رسمیت یافتن آیین کنفوسیوس	تأسیس نخستین امپراتوری		۱ ۰/۵
سلسله هان (۲۲۰م-۲۰۶ق.م)	سلسله چو	سلسله شانگ						
رسمیت یافتن آیین کنفوسیوس	تأسیس نخستین امپراتوری							
۱۰	کار بست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه‌ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت‌های آن الف) با توجه به نقشه و تصویر به سوالات زیر پاسخ دهید. ب) نشان زنده یاد دکتر نکهبان، چه چیزی را تداعی می‌کند؟ ج) از روی نقشه، پایتخت‌های حکومت ایلام را فهرست کنید. د) پایتخت شرقی ایلام کدام شهر بود؟	۱/۵						
	جمع نمرات	۲۰						
	موفق و پیروز باشید							

ردیف	سوالات	نمره						
۱	<p>درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.</p> <p>الف) «تاریخ روابط ایران و اروپا در دوره صفویه» اشاره به معنی واژه تاریخ به صورت علمی دارد.</p> <p>ب) در هند باستان، رسیدن به «تیروانا» در آیین برهمنی مورد تأکید بود.</p>	۰/۵						
۲	<p>کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)</p> <table border="1"> <tr> <td>الف) مخترع خط</td> <td>۱- مصریان</td> </tr> <tr> <td>ب) ابداع پاپيروس</td> <td>۲- اکدیان</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۳- سومریان</td> </tr> </table>	الف) مخترع خط	۱- مصریان	ب) ابداع پاپيروس	۲- اکدیان		۳- سومریان	۰/۵
الف) مخترع خط	۱- مصریان							
ب) ابداع پاپيروس	۲- اکدیان							
	۳- سومریان							
۳	<p>جاهای خالی را با کلمات داده شده کامل کنید.</p> <p>(جاده ابریشم، کشف رود، چغاکلان، دیوار چین)</p> <p>الف) یکی از اقدامات شی هوانگ‌تی برای جلوگیری از هجوم اقوام صحراگرد به چین، تکمیل بود.</p> <p>ب) کهن‌ترین نشانه حضور انسان در ایران، مربوط به بستر در نزدیکی مشهد می‌باشد.</p>	۰/۵						
۴	<p>گزینه درست را انتخاب کنید.</p> <p>الف) میان اجزای کدام گزینه رابطه‌ای وجود ندارد؟</p> <p>۱. خدای‌نامه - وقایع تاریخی دوره ساسانی</p> <p>۲. سنگ‌نوشته‌ای به خط کهن مصری - نام تعدادی فراغنه</p> <p>۳. تاریخ هروودت - شرح جنگ‌های ایران و روم</p> <p>۴. تورات - مطالبی درباره هخامنشیان و کوروش</p> <p>ب) کدام مورد بهترین نمونه صنعت و هنر فلزکاری ساکنان فلات ایران به شمار می‌آید؟</p> <p>۱. چکش کاری بر رگه‌های مس کرمان</p> <p>۲. مفرغ‌های لرستان</p> <p>۳. فلزکاری ایلامیان در شوش</p> <p>۴. زیورآلات مسی کرمان</p>	۰/۵						
۵	<p>به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.</p> <p>الف) مهم‌ترین دلیل شهرت حمورابی در تاریخ چیست؟</p> <p>ب) کدام اقدام کنستانتین زمینه تقسیم امپراتوری روم به دو بخش شرقی و غربی را فراهم کرد؟</p> <p>ج) با موفقیت راولینسون در خواندن خط میخی، کدام سند تاریخی ترجمه شد؟</p> <p>د) پیامد لشکرکشی فرمانروایان سومری و اکدی به سرزمین ایلامی‌ها چه بود؟</p>	۲						
۶	<p>اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی زیر را تعریف کنید.</p> <p>الف) کروبولوژی:</p> <p>ب) ریگ ودا:</p>	۱						
۷	<p>تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی</p> <p>۷- چرا یک پژوهش علمی نیازمند طرح پرسش یا پرسش‌هایی است؟</p> <p>۸- به چه دلیل مرحله حفاری، از مراحل حساس کار باستان‌شناسان است؟</p> <p>۹- چه عواملی باعث کشف اتفاقی آثار و بناهای تاریخی می‌شود؟</p> <p>۱۰- ابداع کشاورزی چه پیامدهای مهمی برای بشر داشت؟</p> <p>۱۱- مومیایی کردن اجساد توسط مصریان باستان، ریشه در کدام اعتقاد آنان دارد؟ توضیح دهید.</p>	۱ ۱ ۱ ۱ ۱						

ردیف	سوالات	نمره												
	۱۲- اندیشه و تعالیم کنفوسیوس چه تاثیری بر نظام سیاسی و اجتماعی چین گذاشت؟ ۱۳- چرا یونانیان در کشور خود مسابقات و بازی‌های المپیک برگزار می‌کردند؟	۱ ۱												
۸	مقایسه پدیده‌های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت‌ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت‌ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...) ۱۴- تاریخ‌نگاری نوین را با وقایع‌نگاری مقایسه نمایید. (دو مورد) ۱۵- زنان ایلامی نسبت به دیگر جوامع باستانی (یونان و روم)، چه جایگاه و موقعیتی داشتند؟	۱ ۱												
۹	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی ۱۶- چهار مورد از ویژگی‌های گاه‌شماری اوستایی رایج در دوره ساسانیان را ذکر کنید. ۱۷- رومیان در حوزه معماری و مهندسی، چه دستاوردهایی داشتند؟ (دو مورد)	۱ ۱												
۱۰	انظهار نظر و قضاوت ۱۸- به نظر شما موقعیت جغرافیایی ایران چه تاثیری بر شکل‌گیری تاریخ و تمدن آن داشته است؟ (دو مورد)	۱												
۱۱	کاربست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه‌ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت‌های آن ۱۹- مورخان گذشته بشر یا جوامع و کشورها را به دوره‌های مختلفی تقسیم کرده‌اند. این تقسیم‌بندی‌ها بر اساس ملاک و معیارهای خاصی صورت می‌گرفت. با توجه به اطلاعات خویش، ملاک تقسیم‌بندی موارد الف و پ را بیان کنید. الف) ۱. دوران پیش از تاریخ ۲. دوران تاریخی ← بر اساس ب) ۱. عصر سنگ ۲. عصر مس ۳. عصر مفرغ ۴. عصر آهن ← بر اساس ابزار آلات مورد استفاده بشر پ) ۱. عصر شکار و گردآوری خوراک ۲. عصر کشاورزی و تولید خوراک ← بر اساس ت) ۱. ایران دوران باستان ۲. ایران دوران اسلامی ← بر اساس ورود اسلام به ایران	۳												
<p>هر یک از آثار ذکر شده زیر را در جای مناسب در جدول قرار دهید.</p> <p>سنگ‌نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت - گورستان شهر سوخته - کتاب تورات - کتیبه خشایارشا در شهر وان ترکیه - ظروف سنگ صابونی جیرفت - تاریخ هرودت - بقایای کاخ اردشیر ساسانی در فیروزآباد، سکه هخامنشی</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">منابع نوشتاری</th> <th>منابع غیر نوشتاری</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ایرانی</td> <td>غیر ایرانی</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table>			منابع نوشتاری		منابع غیر نوشتاری	ایرانی	غیر ایرانی
منابع نوشتاری		منابع غیر نوشتاری												
ایرانی	غیر ایرانی												
.....												
.....												
۲۰	جمع نمرات	موفق و پیروز باشید												

پدیده‌های تاریخی

۳۲- انسان در تاریخ، نقش محوری و اساسی دارد و رویدادها و تحولات تاریخی در نتیجه رفتار متقابل انسان‌ها با یکدیگر و با طبیعت، پدید آمده‌اند. نهادها، جوامع، کشورها و در یک کلام تمدن نیز پیامد رفتار فردی و جمعی انسان‌هاست.

۳۳- تاریخ، علمی است که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته می‌پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند.

۳۴- هدف علم تاریخ، آگاهی از زندگی اجتماعی در گذشته است که شامل تمامی جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری می‌شود.

۳۵- (۱) اغلب به تنظیم، ثبت و نگارش وقایع می‌پرداختند. (۲) توجه چندانی به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی نداشتند. (۳) این مورخان بیشتر به بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان می‌پرداختند. (۴) به مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اهمیت چندانی نمی‌دادند.

۳۶- سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی. ۳۷- ۱- هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، ۲- مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند.

۳۸- زیرا مورخ نیازمند مهارت و روش‌های خاصی است تا گذشته را با منابع، اسناد و مدارک گذشته بازسازی و تفسیر کند.

۳۹- زیرا این آثار به دستور کسانی بوجود آمده‌اند که خودشان انجام‌دهنده آن وقایع بوده‌اند. برای مثال منشور کوروش به دستور کوروش و در همان زمان واقعیه تهیه شده است.

۴۰- نتیجه کاوش در گذشته، بررسی تجربیات مردمان گذشته، جستجوی شواهد و مدارک، تفسیر علت‌ها و آثار و نتایج، افزایش مهارت اندیشه‌ورزی می‌شود.

۴۱- تحولات آن، بر طبق یک سلسله سنن و نوامیس [قوانین] می‌گیرد و عزت‌ها، ذلت‌ها، موفقیت‌ها و شکست‌ها، خوشبختی‌ها و بدبختی‌های تاریخی، حساب‌هایی دقیق و منظم دارد و با شناختن آن حساب‌ها و قانون‌ها می‌توان تاریخ حاضر را تحت فرمان درآورد و به سود سعادت خود و مردم از آن بهره‌گیری کرد.

۴۲- مطالعه تاریخ به ما کمک می‌کند تا بفهمیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عوامل و شرایطی به وجود آمده، پیشرفت کرده و به وضعیت امروزی رسیده‌اند. بدین گونه، علم تاریخ می‌تواند ما را در ارزیابی و شناخت درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع و نیز ترسیم افق آینده کمک کند.

۴۳- مردمانی که برای نسل‌های متوالی، سرگذشت مشترکی داشته و سالیان طولانی در شادی‌ها و تلخ‌کامی‌ها و موفقیت‌ها و شکست‌های هم شریک بوده‌اند، به طور طبیعی به سرزمین و گذشته خود، علاقه و دلبستگی دارند. آگاهی افراد جامعه از گذشته مشترکشان، باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان می‌شود. آگاهی

درس اول

درستی یا نادرستی

- ۱- نادرست (ساسانیان)
۲- نادرست (ساسانیان)
۳- نادرست (علل بررسی می‌شود).
۴- نادرست (مرحله شناسایی منابع)
۵- درست

گزینه درست

- ۶- یونان
۷- مصر

جای خالی

- ۸- تمدن
۹- اسلامی
۱۰- رنسانس
۱۱- تفکر و شناخت

تستی

- ۱۲- گزینه ۱
۱۳- گزینه ۱
۱۴- گزینه ۳
۱۵- گزینه ۱
۱۶- گزینه ۳
۱۷- گزینه ۲
۱۸- گزینه ۲
۱۹- گزینه ۴

تشریحی (پاسخ کوتاه)

- ۲۰- بعد از اختراع خط
۲۱- نام تعدادی از فراعنه و برخی حوادث دوران آنان ذکر شده است.
۲۲- تدوین خدای‌نامه دلالت بر علاقه ایرانیان به ثبت و نگارش اخبار و رویدادهای مهم.

۲۳- تاریخ هردوت- شرح جنگ‌های یونان و ایران

۲۴- سنگ‌نوشته‌های باقی مانده از دوران هخامنشیان و ساسانیان.

۲۵- فلسفه، ادبیات

۲۶- باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبانشناسی و گاه‌شماری
۲۷- از نظر درجه اهمیت و اعتبار

اصطلاحات

۲۸- تاریخ، علمی است که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته می‌پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند.

۲۹- به همه آثاری گفته می‌شود که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن، نوشته شده‌اند. به عبارت دیگر، نویسندگان این نوع منابع، خود ناظر رویدادها بوده‌اند یا شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده‌اند. علاوه بر منابع مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی، شامل بناها، ابزارها، اشیاء، سنگ نگاره‌ها و سنگ‌نوشته‌ها، سکه‌ها و هر وسیله‌ای که از گذشته به جای مانده است.

۳۰- به همه تحقیقات و آثاری گفته می‌شود که بر پایه منابع دست اول پدید آمده‌اند.

۳۱- احساس مشترک مردم یک کشور، آگاهی تاریخی ایرانیان از گذشته خودشان (شامل زبان، فرهنگ، مذهب و دیگر جلوه‌های تمدنی ایرانی بودن)، نقش زیادی در حفظ هویت آنان در طول تاریخ داشته است.

تاریخی ایرانیان از گذشته خودشان نقش زیادی در حفظ هویت آنان در طول تاریخ داشته است.

۴۴- زبان، فرهنگ، مذهب و دیگر جلوه‌های تمدنی ایرانی بودن.

مقایسه پدیده‌های تاریخی

۴۵- وقایع‌نویس: منشئیانی در خدمت شاهان بودند و در مسافرت‌ها و جنگ‌ها، شاه را همراهی می‌کردند. آن‌ها بیشتر به ثبت و نگارش رویدادها می‌پرداختند. مورخان درباری به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشته و از آن در ثبت رویدادها استفاده می‌کردند.

۴۶- وقایع‌نگاری: (۱) بیان حوادث سیاسی-نظامی و شرح حال فرمانروایان (۲) عدم توجه به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی (۳) اهمیت نداشتن مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی. علم تاریخ: (۱) همه ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و هنری جوامع گذشته را دربرمی‌گیرد. (۲) در علم تاریخ بررسی زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی و تجزیه و تحلیل آن (۳) استفاده از یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبان‌شناسی و گاه‌شماری.

۴۷- کارآگاهان و مورخان، هر دو، به دنبال شواهد و مدارکی هستند که به گونه‌ای گذشته را بازسازی و تفسیر کنند. اولی به دنبال بازسازی صحنه جرم و دومی در پی بازسازی وقایع گذشته است. شواهدی که کارآگاه به دنبال آن است، می‌تواند اثر انگشت یا هر شیء به جا مانده در صحنه وقوع جرم باشد، اما شواهدی که مورخ به دنبال آن‌ها است، منابع، اسناد و مدارکی است که اطلاعاتی را درباره زندگی مردم در روزگاران گذشته در اختیار قرار می‌دهند.

۴۸- منابع دست‌اول: از درجه اعتبار بیشتری برخوردار است. به همه آثار نوشته‌شده یا آثار باستانی و تاریخی که در زمان وقوع حادثه نوشته یا ساخته شده است یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن، نوشته شده‌اند. اما منابع دست‌دوم: به همه تحقیقات و آثاری گفته می‌شود که بر پایه منابع دست اول پدید آمده‌اند.

توصیف پدیده‌های تاریخی

۴۹- مجموعه حوادث و رویدادهایی است که فرد یا جامعه که منظور از «تاریخ ایران» از سر گذرانده است؛ مانند آن، مجموعه حوادثی است که در زمان گذشته بر سر مردم ایران آمده است. گاهی واژه تاریخ در نوشته‌ها و زبان علمی به کار می‌رود و منظور از آن علم و روش علمی است که به وسیله آن، رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک، مطالعه و تحلیل می‌شوند؛ مثلاً تاریخ روابط اقتصادی ایران و هند در دوران اشکانیان. گاهی نیز منظور از تاریخ، تعیین روز و ماه و سال است؛ یعنی همان تقویم سالانه.

۵۰- الف) علم تاریخ (ب) تقویم سالانه (ج) مجموعه حوادث در گذشته
۵۱- الف) دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند و نمی‌توان آن‌ها را به طور مستقیم درک کرد، بلکه آن‌ها را باید با استفاده از شواهد و مدارک شناخت؛ (ب) تکرارناپذیرند و قابل تجربه نیستند؛ (پ) مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند.

۵۲- علم تاریخ پیشینه بسیار کهنی دارد. پس از اختراع خط در حدود ۵ هزار سال پیش، به تدریج توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش جلب شد.

قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، سنگ نوشته‌ای به خط کهن مصری است که بیش از ۴ هزار سال قدمت دارد. در این سنگ نوشته نام تعدادی از فرعون و برخی حوادث دوران آنان ذکر شده است.

۵۳- از روزگار باستانی ایران، به ویژه دوره هخامنشیان و ساسانیان، سنگ‌نوشته‌هایی باقی مانده است که نشان از توجه ایرانیان به ثبت و ضبط وقایع تاریخی دارد.

۵۴- (۱) سنگ‌نوشته‌ها (۲) خدای نامه‌ها

۵۵- کتاب تاریخ او که بیشتر مطالب آن شرح جنگ‌های یونان و ایران است، کهن‌ترین و کامل‌ترین کتاب تاریخی به جا مانده از عصر باستان است.

۵۶- (۱) انتخاب موضوع (۲) تدوین پرسش‌های تحقیقی (۳) شناسایی منابع (۴) گردآوری و تنظیم اطلاعات (۵) تحلیل و تفسیر اطلاعات (۶) گزارش یافته‌های پژوهش.

۵۷- (۱) موضوع تحقیق باید تازه و غیرتکراری باشد. هر پژوهش باید مسئله تازه‌ای را بررسی کند و نظر جدیدی ارائه دهد. (۲) موضوع تحقیق همچنین باید دارای اثر و فایده باشد. (۳) محقق باید موضوعی را برگزیند که دارای منابع و اطلاعات کافی باشد.

۵۸- زمینه‌ها، علت‌ها، آثار و نتایج رویدادها و با نقش افراد و گروه‌های درگیر در آن رویدادها.

۵۹- میزان اعتبار، دقت و صحت آن‌ها

۶۰- تحلیل و تفسیر رویدادهای تاریخی کار ساده‌ای نیست و مورخان برای انجام این کار، نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی هستند. در واقع کار مورخان شباهت بسیاری به کار کارآگاهان پلیس دارد. کارآگاهان و مورخان، هر دو، به دنبال شواهد و مدارکی هستند که به گونه‌ای گذشته را بازسازی و تفسیر کنند. اولی به دنبال بازسازی صحنه جرم و دومی در پی بازسازی وقایع گذشته است. شواهدی که کارآگاه به دنبال آن است، می‌تواند اثر انگشت یا هر شیء به جا مانده در صحنه وقوع جرم باشد. اما شواهدی که مورخ به دنبال آن‌ها است، منابع، اسناد و مدارکی است که اطلاعاتی را درباره زندگی مردم در روزگاران گذشته در اختیار قرار می‌دهند.

۶۱- گزارش علمی به صورت کتاب، مقاله و سخنرانی

۶۲- منابع دست اول یا اصلی؛ دست دوم یا فرعی

۶۳- الف) منبع شناخت و تفکر، (ب) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده، (پ) تقویت حس میهن دوستی و هویت ملی

۶۴- منابع دست اول: تاریخ هرودوت - اوستا - استوانه کوروش - مقدمه ابن خلدون - درخت آسوریک - یادگار زریران - کارنامه اردشیر بابکان - نامه تنسر - کتیبه

شاپور اول در نقش رستم - دینکرد - بندهش - ماتیکان هزارادستان. منابع دست دوم: تاریخ ایران باستان پیرنیا - دنیای گمشده ایلام والتر هینتس - ایران

باستان، شاهنشاهی هخامنشی (از کورش بزرگ تا اردشیر اول) و زنان هخامنشی اثر ماریا بروسویس

اظهار نظر و قضاوت

۶۵- چون هنوز خط اختراع نشده بود و انسان تنها از طریق نقاشی اندیشه خود را ثبت نموده است.

مشخصات کتاب

سیگنال ۲۰ تاریخ ۱ ایران و جهان باستان
پایه دهم - رشته علوم انسانی

عنوان کتاب

پایه دهم

گروه سنی

دکتر علی اکبر شهابادی - اشرف سرشاد استاد
مرضیه نوریان جویمند

مؤلفان

رحلی

قطع کتاب

۱۴۰

تعداد صفحات